

activity; mastering distance technologies for learning and communication; media literacy and self-presentation skills, self-perception as a thought leader.

Key words: *professional identity of the future teacher, process of professional identification of the future teacher, competence model of the teacher, professional pedagogical preparation.*

УДК 74.213

Тетяна Кучай

Закарпатський угорський інститут
ім. Ференца Ракоці II, м. Берегово
ORCID ID 0000-0003-3518-2767

Олександр Кучай

Національний університет біоресурсів і
природокористування України
ORCID ID 0000-0002-9468-0486

Антоніна Чичук

Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького
ORCID ID 0000-0002-9982-3634
DOI 10.24139/2312-5993/2020.08/201-207

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У САМОСТІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

У статті розкрито використання інформаційно-комунікаційних технологій у самостійній діяльності студентів. Інформаційна культура становить певний рівень інформаційної компетентності фахівця, дає йому змогу самореалізуватися в процесі творчої інформаційної діяльності шляхом використання інформаційних технологій, готує до самостійного продовження освіти. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі сприяє успішному розв'язанню методичних проблем, активізує самостійно-пізнавальну діяльність студентів, відкриває нові можливості для їх творчого розвитку.

Ключові слова: *інформаційно-комунікаційні технології, самостійна діяльність, студент, освіта.*

Постановка проблеми. Перед закладами вищої освіти постає завдання підготувати різнобічно розвинену особистість, професіонала з гнучким мисленням, спроможного успішно виконувати різноманітні професійні завдання, готового самостійно здобувати нові знання впродовж життя.

Стратегічним напрямом еволюції освітніх систем у сучасному суспільстві є інтелектуальний і моральний розвиток людини на основі залучення до різноманітної самостійної діяльності. Швидке оновлення знань, зокрема базових, у сфері технічних наук ставить перед вищою школою завдання підготовки фахівців, спроможних:

- адаптуватися до реалій, що швидко змінюються, самостійно набувати необхідні для успішної роботи знання й навички, застосовувати їх на практиці для виконання різноманітних завдань;

- критично мислити, уміти помічати проблеми, добирати раціональні шляхи їх розв'язання, використовуючи сучасні технології;

- правильно працювати з інформацією, обробляти відомості, а також ефективно послуговуватися інформаційними ресурсами, зокрема світовими, для виконання поставлених завдань;

- уміти працювати в колективах, що об'єднують фахівців різних галузей знань (*Информационно-образовательная среда технического вуза*, 2016).

Аналіз актуальних досліджень. Одним із пріоритетних напрямів у сфері інформатизації освіти є розроблення й упровадження інформаційної техніки, мультимедійних продуктів у навчальний процес. Використання інформаційно-комунікаційних технологій досліджували Б. Андресен, Р. Гуревич, Ю. Єгорова, М. Жалдак, Ю. Жук, В. Імбер, М. Кадемія, А. Каптерев, Н. Клемєшова, І. Косенко, А. Лапчевська, Т. Петренко, О. Пінчук, А. Сантос, О. Скалій, О. Смолянинова, В. Стародубцев, Ю. Ткач, Г. Троян, А. Федоров, О. Чайковська, О. Шликова та ін.

Застосування інформаційно-комунікаційних технологій є потужним освітнім потенціалом для оптимізації процесу навчання. У сучасних наукових працях наголошується на значущості пріоритетного використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті (В. Беспалько, В. Бройдо, Б. Гершунський, Г. Дейвіс, Н. Єлістратова, Л. Зайнутдінова, І. Захарова, А. Зубов, В. Ляудіс, Є. Машбіц, М. Нахабіна, Е. Носенко та ін.).

Сучасні інформаційно-комунікаційні технології вимагають від закладів вищої освіти упровадження нових підходів до навчання, оперування комунікативними, творчими і професійними знаннями, що оптимізують розвиток потреби в самоосвіті. Застосування інформаційних технологій у навчальному процесі є передумовою переходу до нового етапу – упровадження модерних мультимедійних навчальних матеріалів.

Мета статті полягає в аналізі використання інформаційно-комунікаційних технологій у самостійній діяльності студентів. Відповідно до мети визначено такі **завдання** статті: здійснити аналіз проблеми використання інформаційно-комунікаційних технологій у самостійній діяльності студентів.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети використано такі методи дослідження: теоретичні (аналіз філософської, педагогічної,

психологічної літератури), що дає змогу обґрунтувати вихідні положення дослідження; інтерпретаційно-аналітичний метод, на основі якого вивчаються джерела із застосуванням синтезу, аналізу, систематизації та узагальнення.

Виклад основного матеріалу. Ключовим складником інноваційних перетворень, які характеризують сучасну педагогічну освіту, є модернізація її змісту. Окреслюючи вектори сучасної педагогічної освіти, науковці мають урахувати загальноцивілізаційні тенденції розвитку національних освітніх систем у ХХІ ст., до яких, зокрема, належать системне підвищення якості освіти, її гуманізація й гуманітаризація, розбудова на засадах неперервності, формування єдиного освітнього простору в Європі та перехід до інноваційного навчання. Як новітні орієнтири освітньої політики України, ці тенденції висунули комплекс вимог до професійних і особистісних якостей педагога й зумовили необхідність переорієнтації педагогічної освіти на виховання професіоналів нової генерації (Євдокимов, 2011).

Розвиток освіти на основі принципів неперервності, рівного доступу, особистісної спрямованості формує концептуально нову модель освіти – відкриту освіту, що покликана реалізувати ідею навчання протягом усього життя, визнану Радою Європи одним із найсуттєвіших соціальних елементів. Порівняно з традиційною, відкрита освіта має складнішу структуру й філософію, її впровадження не означає зміни педагогічного змісту. Йдеться, імовірно, про оновлення методологічних принципів. Основу освітнього процесу у відкритій освіті становить цілеспрямована, контрольована, інтенсивна самостійна робота студентів, які можуть навчатися в зручному для себе місці, за індивідуальним розкладом, використовуючи комплект спеціальних засобів навчання й погоджену можливість контакту з викладачем і між собою. Метою відкритої освіти є підготовка студентів до повноцінної й ефективної участі в громадській і професійній діяльності в умовах інформаційного суспільства (Запорожченко, 2012).

З розвитком Інтернету з'явився новий вид інформаційно-комунікаційних засобів, орієнтованих на веб-технології, до яких можна вдаватися у процесі аудиторної і самостійної роботи студентів. Інформаційна культура студентів становить певний рівень інформаційної компетентності фахівця, дає йому змогу самореалізуватися в процесі творчої інформаційної діяльності шляхом використання інформаційних технологій, готує до самостійного продовження освіти.

Використання комп'ютера в навчальній діяльності допомагає переосмислити традиційні підходи до вивчення багатьох тем дисциплін, наповнити процес новими методами, підходами до аналізу й

моделювання систем навчання. Такий формат інформаційної підготовки студентів сприяє систематичному розвитку знань і навичок професійної роботи, підвищує якість самостійної підготовки фахівців.

Інформаційно-комунікаційні технології володіють порівняно більшими можливостями у відображенні інформації, ніж традиційні, що відрізняє їх один від одного. Вони безпосередньо впливають на мотивацію самостійної діяльності студента, швидкість сприйняття матеріалу, стомлюваність і, отже, на ефективність освітнього процесу загалом. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі сприяє успішному розв'язанню методичних проблем, активізує самостійно-пізнавальну діяльність студентів, відкриває нові можливості для їх творчого розвитку (*Мультимедійні презентації як засіб підвищення ефективності навчального процесу*, 2010).

Зазнає актуалізації роль самостійної роботи студентів, що означає принциповий перегляд організації освітнього процесу ЗВО, який повинен бути побудований так, щоб розвивати вміння вчитися, формувати в студента здатність до саморозвитку, творчого застосування отриманих знань, навчати способів адаптації до професійної діяльності в сучасному інформатизованому світі.

Інформаційно-комунікаційні технології змінюють спосіб спілкування людей, породжуючи кардинальні зміни в системі освіти та впливаючи на способи подання інформації студентам. Користувачі мають змогу застосовувати мультимедіа технології в аудиторії за багатьма напрямками.

Еволюція інформаційно-комунікаційних технологій надає студентам змогу брати безпосередню участь у навчанні, що робить їх активними учасниками власного процесу отримання знань, а не пасивними слухачами. Готуючи самостійно проекти, студенти вибудовують знання, представлені викладачами, мультисенсорним чином. Освітній процес стає більш значущим для них. Зрештою, шляхом створення мультимедіа проєктів, студенти удосконалюють навички критичного мислення, розв'язання проблем, комунікативні навички і застосовують їх у групі або в команді, що є затребуваним у реальних ситуаціях. Отже, мультимедіа вможливають самостійну участь студентів у навчальному процесі (Mai, 2007).

Застосування інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні, як зазначає О. Осін, дає змогу:

- реалізувати завдання гуманізації освіти;
- підвищити ефективність навчального процесу;

- розвинути особистісні якості студентів (здатність до самоосвіти, самовиховання, самонавчання, саморозвитку, творчі здібності, уміння застосовувати отримані знання на практиці, пізнавальний інтерес, ставлення до праці);
- розвинути комунікативні та соціальні якості студентів;
- суттєво розширити можливості індивідуалізації й диференціації відкритого та дистанційного навчання шляхом надання кожному, хто навчається, персонального педагога, роль якого виконує комп'ютер;
- схарактеризувати студента як активного суб'єкта пізнання, визнати його самоцінність;
- урахувати суб'єктивний досвід студента, його індивідуальні особливості;
- реалізувати самостійну навчальну діяльність, у ході якої студент самонавчається й саморозвивається;
- сформувати вміння й навички роботи із сучасними технологіями, що сприяє адаптації до соціальних умов, які швидко змінюються, для успішної реалізації професійних завдань (Осин, 2010).

Щоб реалізувати академічний потенціал інформаційно-комунікаційних технологій у самостійній діяльності студентів, потрібна підтримка компетентних викладачів. Використовуючи інформаційні засоби, студенти працюють над навчальним матеріалом по-різному, обираючи спосіб, як вивчати матеріал, як застосовувати інтерактивні можливості мультимедіапрограми. Мультимедійні засоби навчання є перспективним і високоефективним інструментарієм, за допомогою якого викладач подає інформацію в більшому обсязі, ніж традиційні джерела інформації; в інтегрованому вигляді охоплює не тільки текст, графіки, схеми, а й звук, анімацію, відео тощо; відбирає види інформації в тій послідовності, яка відповідає логіці пізнання й рівням сприйняття конкретного контингенту студентів (Bartsch & Cobem, 2003).

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій у самостійній діяльності студентів модифікує співвідношення методів, форм, засобів навчання, весь методичний апарат. Це призводить до зміни обсягу й змісту навчального матеріалу; введення алгоритмізації розв'язання завдань; поглиблення предметної сфери шляхом моделювання чи імітації явищ і процесів за допомогою діалогової взаємодії, компресії інформації, логічного та стилістичного її опрацювання; використання інструментальних програмних засобів для розвитку логічного, наочно-образного мислення, а

також формування вербально-комунікативних і практичних умінь; варіативності у виборі видів навчальної діяльності та способів подання навчального матеріалу, організації індивідуальної й диференційованої роботи з навчальним матеріалом; розширення сфери самостійної роботи з елементами дослідної діяльності (Чайковська, 2004). Інформаційно-комунікаційні технології сприяють успішному розв'язанню методичних проблем, активізують самостійно-пізнавальну діяльність студентів, відкривають нові можливості для їх творчого розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

- Информационно-образовательная среда технического вуза (*Information and educational environment of the technical university*) (2016). Режим доступу: http://www.cnews.ru/reviews/free/edu/it_russia/institute.shtml.
- Євдокимов, В. (2011). *Шляхи удосконалення педагогічної освіти в умовах євроінтеграції*. Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/novkol/2011_2/102.pdf (Yevdokymov, V. (2011). *Ways to improve pedagogical education in the context of European integration*).
- Запорожченко, Ю. Г. (2012). Хмарні технології як засоби відкритої освіти. *Хмарні технології в освіті: Матеріали Всеукраїнського науково-методичного інтернет-семінару*, (сс. 57-59). Кривий Ріг – Київ – Черкаси – Харків (Zaporozhchenko, Yu. H. (2012). Cloud technologies as a means of open education. *Cloud technologies in education: Materials of the All-Ukrainian scientific and methodological Internet seminar*, (pp. 57-59). Kryvyi Rih – Kyiv – Cherkasy – Kharkiv).
- Мультимедійні презентації як засіб підвищення ефективності навчального процесу (2010). Чернігів: Чернігівський державний інститут права, соціальних технологій та праці (*Multimedia presentations as a means of improving the efficiency of the educational process* (2010). Chernihiv: Chernihiv State Institute of Law, Social Technologies and Labor).
- Mai, N. (2007). Learning with Multimedia: Engaging Students in Constructivist Learning. *International Journal of Instructional Media*, 2, 149-158.
- Осин, А. В. (2010). *Открытые образовательные модульные мультимедиа системы (+CD-ROM)*. М.: Агентство «Издательский сервис» (Osin, A. V. (2010). *Open educational modular multimedia systems (+CD-ROM)*. M.: Publishing Service Agency).
- Bartsch, R., Cobem, K. (2003). Effectiveness of PowerPoint presentations in lectures. *Computers & Education*, 41(1), 77-86.
- Чайковська, О. (2004). Розроблення та впровадження мультимедійних програмно-педагогічних систем у навчальний процес. *Вища освіта України*, 1 (11), 102-104 (Tchaikovska, O. (2004). Development and implementation of multimedia program-pedagogical systems in the educational process. *Higher education in Ukraine*, 1 (11), 102-104).

РЕЗЮМЕ

Кучай Татьяна, Кучай Александр, Чичук Антонина. Использование информационно-коммуникационных технологий в самостоятельной деятельности студентов.

В статье раскрыто использование информационно-коммуникационных технологий в самостоятельной деятельности студентов. Информационная культура представляет определенный уровень информационной компетентности специалиста,

дает ему возможность самореализоваться в процессе творческой информационной деятельности путем использования информационных технологий, готовит к самостоятельному продолжению образования. Использование информационно-коммуникационных технологий в учебном процессе способствует успешному решению методических проблем, активизирует самостоятельную познавательную деятельность студентов, открывает новые возможности для их творческого развития.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, самостоятельная деятельность, студент, образование.

SUMMARY

Kuchai Tetiana, Kuchai Olexandr, Chychuk Antonina. Use of information and communication technologies in independent activity of students.

The article reveals the use of information and communication technologies in the independent activities of students. Information culture is a certain level of information competence of the specialist, allows him to self-realize in the process of creative information activities through the use of information technology, prepares for independent education. The use of information and communication technologies in the educational process contributes to the successful solution of methodological problems, activates the independent cognitive activity of students, opens new opportunities for their creative development.

The use of information and communication technologies in the independent activities of students modifies the ratio of methods, forms, teaching aids, the entire methodological apparatus. It leads to a change in the scope and content of educational material; introduction of algorithmization of problem solving; deepening the subject area by modeling or simulating phenomena and processes through dialogue, compression of information, logical and stylistic processing; use of software tools for the development of logical, visual thinking, as well as formation of verbal-communicative and practical skills; variability in the choice of types of educational activities and ways of presenting educational material, organization of individual and differentiated work with educational material; expanding the scope of independent work with elements of research.

Information and communication technologies contribute to the successful solution of methodological problems, intensify the independent cognitive activity of students, open new opportunities for their creative development.

Key words: information and communication technologies, independent activity, student, education.

УДК 378.147

Тетяна Літвінова

«Школа юних лідерів громадянського суспільства»

ORCID ID 0000-0003-2155-0020

DOI 10.24139/2312-5993/2020.08/207-219

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті розкрито теоретичні аспекти формування соціального здоров'я майбутніх менеджерів у процесі їх професійної підготовки. Визначено педагогічні умови формування соціального здоров'я здобувачів вищої освіти, серед яких: організація процесу навчання здобувачів вищої освіти основам знань про соціальну відповідальність,